

DANRIKO KAROFILJO
PRAVILO RAVNOTEŽE

NASLOV ORIGINALA

LA REGOLA DELL'EQUILIBRIO

Gianrico Carofiglio

© 2014 BY GIANRICO CAROFIGLIO

FIRST ITALIAN EDITION GIULIO EINAUDI EDITORE

© ZA SRPSKO IZDANJE IMPRIMATUR, 2026.

IZDAVAČ:

Imprimatur d. o. o.

Miše Stupara 4

Banja Luka

info@imprimatur.ba

ZA IZDAVAČA: Boris Maksimović

REDAKTURA: Boris Maksimović

LEKTURA: Marija Pejić

KOREKTURA: Sonja Lero Maksimović

DIZAJN KORICA: Nebojša Zorić

GRAFIČKA PRIPREMA: Sonja Lero Maksimović

ŠTAMPA: Skandi s. p.

ZA ŠTAMPARIJU: Mladen Spasojević

TIRAŽ: 500

GODINA: 2026.

ISBN: 978-99976-53-76-5

Sva prava zadržana. Nijedan dio ove knjige ne može se reprodukovati niti koristiti u bilo kojem obliku bez prethodne saglasnosti izdavača.

Đanriko Karofiljo

PRAVILO
RAVNOTEŽE

Prevod s italijanskog:
Sonja Ilić

Bio je možda deseti april. Vazduh je bio svjež i čist. Gradom je pirkao rijetki mirisni povjetarac. Sunčeva svjetlost se razlila po nama i sivoj fasadi suda. Karmelo Tankredi i ja stajali smo blizu ulaza i ćaskali.

„Nekad mi dođe da prestanem”, rekoh, oslanjajući se na zid. Malter se ljuštio, a mreža sitnih pukotina zabrinjavajuće se širila.

„Da prestaneš sa čim?”, upita me Tankredi vadeći cigaru iz usta.

„Sa advokaturom.”

„Šališ se?”, reče uz blagi, nesvjesni trzaj brade.

Slegnuo sam ramenima. U tom trenutku prodoše dvojica sudija. Nisu me primijetili i bilo mi je drago što ih nisam morao pozdraviti.

„Poznaješ li ih?”, upitao sam pokazujući glavom ka staklenim vratima iza kojih su maloprije nestali.

„Čikolelu i Longa? Znam ko su, ali ne bih rekao da ih poznajem. Jednom sam otišao da svjedočim na suđenju koje je vodio Čikolelo, ali bilo je nešto kratko.”

„Prije neki dan sam baš s njim bio u liftu. Bila su tu i dvojica pripravnika i ona advokatica što se uvijek oblači kao da ide na proslavu kineske Nove godine.”

Tankredi se nasmija. Odmah je shvatio o kome govorim.

„Narduli.”

„Narduli, da. Ona je čudna, ali dobra osoba, skoro da mi je žao. Besplatno brani gomilu očajnika.”

„Istina. Kad nam treba branilac po službenoj dužnosti, a nema nikoga, ona je uvijek dostupna, čak i ako od toga ništa ne zaradi. I, šta je onda bilo?”

„Lift se spustio u prizemlje i ja sam se pomjerio da je propustim jer je bila jedino žensko. Taman da izađe, teturajući se na onim suludim štiklama, kad Čikolelo prođe ispred nje, okrznu je, umalo je ne obori, pa je pogleda na tren i uzviknu: 'Advokatrice!' I to prijekorno, kao da joj želi poručiti: 'Trebalo je da se pomjeriš, a ne da prođeš prije mene. Ja sam sudija, ako slučajno nisi znala!' Zatim se okrenu i ode, ne pozdravivši nikoga.”

„Simpatičan lik.”

„Namjerno ju je okrznuo. Osjećao sam se kao govno. Trebalo je da se umiješam, da mu kažem da se tako ne ponaša i da je prostak. Naravno da to nisam uradio. Poslije sam o tome razmišljao, vrtio po glavi. Tog dana su me u kancelariji bar tri puta vidjeli kako pričam sam sa sobom. To mi se sve češće dešava.”

„Tvoji klijenti svakako znaju da si lud. I šta je proizašlo iz tog silnog vrćenja? Kaže li se uopšte 'vrćenje'?”

„Mislim da ne.”

Stigoše policijska kola, a iz njih izađoše dvojica tipova sumnjivog izgleda, pozdraviše Tankredija, koji im otpozdravi klimanjem glave, pa uđoše.

„Pomislio sam kako je ranije bilo drugačije”, nastavih, „da ta nevaspitanost, taj nivo prostakluka nije postojao kada sam počinjao prije više od dvadeset godina. Djelovalo mi je da su odnosi u našoj branši bili manje brutalni... manje prostački, eto. Onda sam zastao, uštinuo se i rekao sebi kako počinjem da izlapljujem, radim isto ono što mi je kod drugih uvijek bilo patetično.”

„Žališ za prošlošću?”

„Upravo to. Žaliti za prošlošću kao da je bila zlatno doba. Čovjek žali za sopstvenom mladošću, a možda je, dok ju je proživljavao, mislio da je sranje. Znaš onaj početak romana Pola Nizana: 'Imao sam dvadeset godina. Ne dozvoljavam nikome da kaže kako je to najljepše životno doba'.”

„Poznata mi je ta rečenica, ali nisam čitao knjigu. Kako si rekao da se zove pisac?”

„Pol Nizan, francuski pisac.”

Pomjerio sam se malo, klizeći leđima niz zid, tako da mi sunce pada pravo na lice. Potražio sam najudobniji mogući položaj i zažmirio.

„Ponekad pomislim na vrijeme kada sam zamišljao šta će mi se dogoditi u budućnosti. Putovanje, diploma, vjenčanje, moje prvo suđenje pred Vrhovnim sudom, mnogo toga. Ti trenuci, trenuci u kojima sam zamišljao budućnost, djeluju mi veoma blisko. S druge strane, stvari koje sam zamišljao i koje su se zaista i dogodile, djeluju mi veoma daleko. Moja budućnost je utonula u prošlost.”

„Čuo sam ja i jasnija objašnjenja.”

„Ali shvatio si, zar ne?”

„Samo zahvaljujući svojoj natprosječnoj inteligenciji.”

I on okrenu lice ka suncu. Povukao je par dimova cigarete.

„Kako bi opisao miris toskane**”, upitah ga.

„Nemoj mi reći da ti smeta. Sve više sužavam krug prijatelja zbog nekompatibilnosti: moje nekompatibilnosti sa njihovom intolerancijom na toskanu.”

„Ne smeta mi. Tačnije, ne mnogo.”

Tankredi prinese ruku ka licu i pređe po kratkoj bradi koju je nosio već nekoliko mjeseci.

* Riječ je o romanu „Aden Arabija” Pola Nizana. Na našem području postoji jedino slovenački prevod. (Prim. prev.)

** Vrsta cigara. (Prim. prev.)

„Stručnjaci kažu da je miris toskane – oni zapravo kažu aroma – mješavina mokre kože, bibera, starog bureta brendija i suvog drveta. Toliko puta sam to čuo da sam i sâm sebe ubijedio kako osjećam te mirise. Osim starog bureta brendija, naravno. Nikad ga nisam ni vidio ni pomirisao.”

„Biber, suvo drvo, bure brendija, koža...”

„Mokra koža, mokra.”

„Mokra koža. Izluđuju me te stvari. Kao opisi nekog somelijera. Uvijek se osjećam kao kreten kad sjedim za stolom sa nekim ko izgovara stvari poput: voćni doživljaj, primjesa čokolade i sladića, tanini. Pijem ja vino, ali takve stvari ne osjećam.”

„Nisi nikad pušio toskane?”

„Nikad. Dugi niz godina, možda se sjećaš, samo cigarete. Onda ništa. Ništa duvan, ništa lule, hvala bogu.”

Bilo je lijepo biti naslonjen na taj zid, sa onim osjećajem čistote duše koji mogu probuditi samo proljećni dani. Mislio sam kako bi bilo lijepo da odem negdje na selo, prostrem ćebe na livadu, čitam, jedem sendviče, zatvorim oči i slušam žamor prirode.

„Imaš li volje da čuješ jednu priču?”

Pokaza rukom, kao da kaže: samo naprijed, izvoli.

„Prije mjesec dana sam radio neke nalaze. Rutinska stvar, moj doktor kaže kako ih je dobro odraditi na svake dvije-tri godine. Nekoliko dana od vađenja krvi zove mene doktor – taman sam bio završio ročište i upravo izlazio odavde – i kaže kako mora da popriča sa mnom. Imao je previše neutralan ton. Nije mi se to dopalo. Pitao sam ga postoji li neki problem, a on mi odgovori da je bolje da svratim kod njega. Tako sam otišao u ordinaciju nimalo spokojnog duševnog stanja.”

„Šta ti je rekao?”

„Prijatelj mi je, pa mu je bilo veoma neprijatno. Rekao je da je bilo nekih poprilično izmijenjenih vrijednosti, ali da su kod ovih nalaza rezultati često pogrešni, te ih je zato trebalo odmah ponoviti prije nego što počnemo da brinemo. Međutim, ako se te vrijednosti potvrde, biće neophodno zakazati pregled kod hematologa. Zamolio sam ga da bude malo jasniji i dok sam to govorio, primijetio sam da moram da oslonim ruke na njegov sto jer su počele jako da drhte.”

„I šta je rekao?”, upita Tankredi tiho.

„Još je malo okolišao, a onda je rekao da bi mogao biti jedan oblik leukemije. Rekao je da postoji mnogo oblika i da se mnogi danas liječe. Ali nije imalo smisla o tome govoriti dok te nalaze ne ponovimo.”

Tankredi se skamenio i kao da je prestao da diše.

„Ponovo smo ih uradili. Uvjerio me je da će razgovarati sa laboratorijom kako bi rezultati stigli za jedan dan. Sljedećeg jutra me je pozvao oko osam sati. Nije mogao da nađe pravu riječ, pa mu je izletjelo: 'Čestitam! Jesam ti rekao da rezultati često budu pogrešni. Zapravo i ne baš toliko često, malo sam pretjerao, ali dešava se. Srećom, ovog puta je tako ispalo. Izadi večeras da nazdraviš za svoj drugi rođendan.' Dodao je još nekoliko stvari, ali njegov glas je u tom trenutku postao dalek, nisam ga dobro čuo, a uostalom, više se i ne sjećam šta je rekao. Bila je to jedna od najnevjerojatnijih situacija u mom životu.”

Čuo sam kako je Tankredi glasno izdahnuo.

„Dakle, sve je u redu?”

„Da.”

„U pičku materinu. Cijeli dan si mislio da imaš leukemiju?”

„Da.”

„Jesi pričao s nekim o tome?”

„Ne.”

„Zašto me nisi pozvao?”

„Mislio sam, ali me bilo sramota.”

„Sramota? Da pozoveš prijatelja? Pa ti trebaš kod psihijatra, a ne kod hematologa. Šta ti to znači?”

„Osjećao sam se nekako inferiorno. Odjednom sam završio na onoj strani gdje su bolesni, dok su zdravi, oni koji nastavljaju normalne živote, koji jedu, piju, rade, putuju, vode ljubav, kuju planove, ostali na drugoj, na onoj sa koje sam upravo bio isključen. Osjetio sam se inferiorno i bilo me je sramota. Znam da možda zvuči čudno, ali tako je.”

Tankredi je disao duboko. Zažmirio je. Namrštio se, odmahivao glavom, kao da želi da otjera neku misao.

„Sigurno ti nije bilo lako”, reče naposljetku.

„Ne znam. Ne mogu da definišem svoje sjećanje. Bio je to dan van vremena i prostora. Isprva je postojao strah. Strah koji je pulsirao. Konkretna misao da uskoro, a ne u nekoj dalekoj i apstraktnoj budućnosti, više nećeš postojati. Svijet više neće postojati. Sjetio sam se onoga što mi je rekao jedan moj prijatelj Emilio, kada mi je pričao o bolesti i smrti svoje žene, koja je imala trideset četiri godine. Misliš na šetnje na koje nisi otišao, na trenutke kada si se ponašao kao računovođa sa valutom osjećanja. Nije to samo strah od smrti, već želja da nisi uzaludno potrošio svoje vrijeme. Onda je bilo trenutaka potpunog mira. Kao da sam se već navikao, kao da sam prihvatio svoju sudbinu i mogao da je posmatram iz daljine. Nešto što se ticalo nekog drugog. I bilo je trenutaka u kojima sam mislio kako ne smijem da se predam, kako moram da se borim da pobijedim bolest, kakva god ona bila. Mnogi su uspjeli. Ti trenuci su bili najteži, ako shvataš šta hoću da kažem.”

„Nisi razmišljao o onome što ti je doktor rekao, da je u pitanju možda greška u nalazima?”

„Ni na sekund. Zabranio sam to sebi. Vjerovatno mi je djelovalo kao podla misao, način odlaganja spoznaje onoga što mi se dešavalo. Nisam ja tip koji dobija na lutriji, mislim da sam to sebi rekao.”

„I kako si proveo dan?”

„To je još bizarnije. Radio sam, otišao u teretanu, legao rano, čak sam vrlo brzo i zaspao, i ne sjećam se šta sam sanjao. A onda je došlo buđenje. Bilo je četiri ujutru i širom sam otvorio oči od muke kakvu nikada ranije nisam osjetio. Kao da sam ispod nekog metalnog pokrivača. Ustao sam, morao sam da ustanem, jer sam osjećao kako nadolazi panika. Izašao sam u mrak, hodao satima, svanulo je i ulice su počele da se pune ljudima kada je konačno stigao doktorov poziv.”

„Mora da si umro od sreće.”

„To je najčudnije u cijeloj ovoj priči. Zaista, nekoliko sekundi, možda nekoliko minuta, osjećao sam se... srećno? Da, rekao bih srećno. Ali nakon toga je nastupio osjećaj koji nikada ne bih mogao ni da zamislim...”

Pokušao sam da mu objasnim, ali nije bio lako. Osjetio sam se ranjivo. Pomislio sam, ako se nije desilo ovog puta, moglo bi se desiti za nekoliko mjeseci, ili za nekoliko godina. Zavladao je strah drugačiji od prethodnog dana. Jedan je bio oštar bol, a drugi mlohava groznica. I jedno i drugo je na različite načine bilo ponižavajuće. Kada me je doktor nazvao da mi kaže da su prvi nalazi bili pogrešni, mislio sam da će se sat vratiti unazad i da će se moj život nastaviti tamo gdje je bio prekinut. Ali nije bilo tako. Moj život se promijenio nepovratno poslije ta dvadeset četiri sata.

„Od tada, pa tokom svih ovih sedmica, postavljao sam sebi mnoga pitanja od kojih se neka tiču i mog posla. Koliko uopšte imam volje da nastavim da radim i do kada? Takve stvari.”

Karmelo je djelovao kao da će nešto reći, ali nije pro-
našao ništa prikladno. Ponovo je zapalio cigaru i ispustio
jedan u nizu gustih, sivih oblačića dima. Odlučio sam da
je vrijeme da stavim tačku na temu svojih kliničkih nalaza i
egzistencijalnih dilema.

„Zbog čega si danas došao na sud?”

„Imam zakazano sa tužiocem, jednim od rijetkih s kojim
imam volje da radim. Ti?”

„Pretres pred prvim vijećem.”

„Šta je u pitanju?”

„Jedan mladić optužen za seksualno nasilje.”

Pogledao me je začuđeno. Razlog je bio jasan. Po pra-
vilu ne prihvatam takve slučajeve. Nikoga ne osuđujem, ali
jednostavno nemam želju da branim ljude koji su možda
počinili slična djela. Ne bih se osjećao prijatno i ne bih
mogao da garantujem adekvatnu odbranu. Doduše, mala
doza nelagode je neophodna za bilo koji posao koji je, da tako
kažem, etički osjetljiv. To je dobra stvar. Ali višak nelagode
– onaj koji sam osjetio jedini put kad sam branio silovatelja –
nije dobar. Bolje je odustati od toga. Tankredi je znao da se
držim tog pravila i zato je bio zbunjen.

„Momak je nevin.”

„Svi to kažu.”

„Stvarno jeste. Dođi na ročište ako ne vjeruješ.”

Tankredi ne odgovori. Gledao je u jednu tačku iza mojih
leđa.

„Stiže ti koleginica.”

Okrenuo sam se ka ulazu Palate pravde i ugledao
Konsuelo kako žuri sa kožnom torbom i svojim elegantno
trapavim hodom.

„Dobro jutro, inspektore”, reče Konuselo Tankrediju uz
osmijeh koji je blistao na njenom tamnom tenu.

„Advokate Favija”, otpozdravi Karmelo uz blagi naklon.

Konsuelo je iz nekog zabitog sela u peruanskim Andima, ali je Italijanka, usvojena ćerka jednog mog prijatelja. Prije nekoliko godina je došla kod mene da izuči zanat, a sada mi je partner u kancelariji. Ona je jedan od rijetkih krivičara kojima bih povjerio sopstvenu sudbinu.

„Šefe, idemo li na ročište?”

„Idemo. Ćao, Karmelo.”

Tankredi sačeka da Konsuelo uđe u zgradu suda kako ne bi mogla da ga čuje.

„Gvido?”

„Da.”

„Sljedeći put kad me budeš ovako uplašio, upućaću te.”

2

Predsjednik vijeća, stari dostojanstveni sudija po imenu Bazile, završio je odlaganjem prethodnog procesa pa je pozvao naš.

Konsuelo i ja smo već bili spremni za klupom lijevo od sudija, oboje u togama. Kada je oblačila svoju, vazduhom se raširio blagi miris ćilibara. Nakon što je obavio uvodne formalnosti, Bazile nam se obratio.

„Dakle, proces protiv Broncina Antonija dolazi nam nakon odgađanja koje je odredio sud u prethodnom sastavu. Dobar dio dokaznog postupka, zapravo čitav dokazni postupak, već je sproveden. Pitam stranke, a posebno odbranu, da li se slažu da se koriste dokumenti pripremljeni pred vijećem u prethodnom sastavu.”

To funkcioniše ovako. Krivični zakon kaže da presudu moraju donijeti iste sudije koje su učestvovalе na glavnom pretresu, tačnije one koje su saslušale svjedoke. U teoriji

bi to bilo sasvim ispravno, kada bi procesi trajali po nekoliko dana ili nedjelja. Međutim, pošto procesi obično traju mjesecima ili čak godinama, ovo pravilo postaje problem, i to prilično ozbiljan problem. Ako makar jedan od trojice sudija koji čine vijeće bude premješten – što se dešava prilično često – čitav postupak mora da se ponovi. Osim ako branilac i optuženi ne daju saglasnost da se koriste dokumenti već izneseni pred sudom u prethodnom sastavu. To se rijetko dešava. Advokati nisu uvijek spremni na saradnju jer ponavljanje postupka znači dobijanje na vremenu (neko bi rekao: gubljenje vremena, ali taj неко bio bi optužen da nema dovoljno sluha za prava optuženih), naročito za krivo optužene koji se nadaju zastarjelosti krivičnog djela. To nije način na koji ja volim da se bavim advokaturom. Ustao sam obraćajući se sudijama:

„Saglasni smo, gospodine predsjedniče. Naš jedini zahtjev je da se ponovo pristupi saslušanju oštećene, koja je, po svemu sudeći, prisutna i koju bismo mogli odmah saslušati. To je suštinski zahtjev i ne služi odlaganju. U prethodnim fazama procesa optuženi se nije branio. Događaji datiraju od prije nekoliko godina. Broncino je otišao da radi u inostranstvu, dostavljanje poziva je regularno vršeno na njegovu staru adresu, ali on zapravo nije imao saznanja o procesu sve do prošlog januara. Nismo osporavali način na koji je izvedeno unakrsno ispitivanje, iako su za to postojali uslovi. Nismo to uradili jer nas ne zanimaju formalna pitanja niti odlaganja. Želimo da održimo suđenje odmah, o suštini stvari. Zato je jedini zahtjev ispitivanje oštećene. Optuženi nije prisutan jer, kao što sam rekao, radi u inostranstvu. Vjerujemo da njegovo prisustvo nije neophodno, ali u svakom slučaju tražićemo njegovo ispitivanje, od kojeg ćemo vjerovatno odustati nakon izjave oštećene.”

Naš klijent je prije nekoliko godina upoznao jednu djevojku na zabavi, izašao sa njom i činjenica je da su imali seksualni odnos. U to nije bilo sumnje, i to niko nije ni poricao. Mišljenja su se razilazila oko prirode tog odnosa i samog pristanka. Djevojka – Mariliza se zvala, ne znam zašto mi se to ime urezalo u pamćenje – podnijela je krivičnu prijavu tvrdeći da je bila silovana. Broncino je na osnovu tih izjava bio uhapšen i zadržan u pritvoru nekoliko nedjelja. Potom je sudija vjerovatno shvatio da se u optužbi ne slažu sve kockice i pustio ga na slobodu. Međutim, nekoliko godina kasnije, stigao je zahtjev za podizanje optužnice. Javni tužilac koji je vodio predmet, inače ne baš veliki radoholičar, smatrao je da mu je lakše da popuni obrazac za podizanje optužnice nego da sastavi obrazloženi prijedlog za obustavu postupka.

U međuvremenu, uvjeren da je izlaskom iz pritvora postupak protiv njega okončan, Broncino se preselio u Njemačku. Ukratko, suđeno mu je u odsustvu i izveden je pred sud u jednom od onih nadrealnih procesa koji se ponekad viđaju u našim palatama pravde. Odbrana, nazovimo je tako, bila je povjerena advokatima po službenoj dužnosti, koji su, iz ročišta u ročište i iz odlaganja u odlaganje, prisustvovali uz dosadu i bez trunke angažmana, iz prostog razloga što niko od njih ništa nije znao o predmetu.

Nijedan svjedok nije bio unakrsno ispitan, a pogotovo ne ključna svjedokinja, navodno oštećena, Di Kozmo Mariliza.

Kada se Broncino vratio u Italiju i primio gomilu pošte nakupljene na staroj adresi, saznao je za proces i obratio se meni.

Položaj optuženog, s obzirom na to kako je sproveden dokazni postupak, djelovao je opasno. Postojale su izjave oštećene, postojao je ljekarski nalaz koji je potvrdio

postojanje ogrebotina kompatibilnih sa nasilnim seksualnim odnosom, postojale su izjave tadašnjeg partnera žrtve koji je prvi čuo njenu priču kada se potresena vratila kući. Prije svega, do tog trenutka nije bilo nikakve prave odbrane. Takav kakav je bio, proces se lako mogao završiti osuđujućom presudom, a minimalna kazna za krivično djelo seksualnog nasilja je pet godina.

Kada sam završio sa govorom, predsjednik se okrenuo prvo udesno, pa ulijevo, kako bi razmijenio poglede sa članovima vijeća. Bile su to dvije žene pomalo skromnog izgleda – prva je imala kosu vezanu u konjski rep, a druga punđu učvršćenu ukosnicom – i sa izrazom lica nekoga ko bi volio da je negdje drugdje. Taj izraz je gotovo profesionalna bolest onih koji predugo rade kao članovi vijeća. Čini se kao zanimljiv posao, i donekle to i jeste. Na nekoliko mjeseci, ako se naleti na prave procese. Ali provoditi godine i godine, tri puta nedjeljno, slušajući svjedoke, advokate, tužioce i optužene – a svaka od ovih kategorija izbacuje popriličan broj gluposti ili nečeg još goreg – bez ijedne izgovorene riječi, jer je predsjednik jedini koji interveniše, može svakome da sprži mozak. Ja bih izludio.

Uglavnom, kao što rekoh, sudija je razmijenio kratki pogled sa članovima kako bi provjerio da li imaju bilo kakve primjedbe. Obje su jedva primjetno klimnule glavom. To je značilo – ne, nemaju primjedbi, i da je, što se njih tiče, moj zahtjev u redu.

„Javni tužioče?”

Zamjenik tužioca Kastroni bio je veoma uglađen čovjek, simpatičan na neki svoj način, ali nimalo sklon pravnim finesama. Ustao je i rekao da nema primjedbi, nikakvih posebnih zahtjeva, kao ni prigovora na to da oštećena strana bude ispitana.

„Dobro onda, rekli smo da je svjedok prisutan. Saslušajmo je”, reče predsjednik obraćajući se sudskom službeniku. Ovaj uđe u prostoriju za svjedoke i nekoliko trenutaka kasnije izađe u pratnji lijepe djevojke, koja je imala nešto banalno u držanju i crtama lica. Smeđa, visoka, skladno građena i banalna.

Gledala je oko sebe gotovo kradomice, kao uplašena životinja spremna da napadne u samoodbrani. Tip svjedoka, tačnije tip osobe, s kojim treba biti najoprezniji. Tek kada je shvatila da optuženi nije u sudnici, kao da se malo opustila.

Predsjednik ju je zamolio da pročita izjavu o obavezi-
vanju. Nekada se to zvalo polaganje zakletve, što je rečenica koju su svjedoci morali da izgovore prije davanja iskaza. Kada sam počeo da radim kao advokat, prije nego što je usvojen novi – danas stari – Krivični zakonik, zakletva je još postojala. Sjećam je se napamet: „Svjestan odgovornosti koju zakletvom preuzimam pred Bogom, ako sam vjernik, a u svakom slučaju pred ljudima, zaklinjem se da ću govoriti istinu, cijelu istinu i ništa osim istine.”

Postojala je savršena ravnoteža između drame i farse u krešendu te rečenice, u metrici te uzlazne opomene koja je bila podložna da bude osakaćena na najčudnije načine. Moja omiljena verzija bila je ona kada bi neko pod pritiskom situacije tražio da mu se sve ponovi, pa bi se zakleo da će reći sve osim istine. Što se zapravo i dešava u većini svjedočenja, bez obzira na dobru namjeru samog svjedoka.

Kasnije je sa Zakonom koji je stupio na snagu 1989. godine, pošto se smatralo da je pominjanje zakletve neotmeno i neprikladno za sekularnu državu, uveden iskaz obaveze koji zvuči ovako: „Svjestan moralne i pravne odgovornosti koju preuzimam svojim svjedočenjem, obavezujem se da ću govoriti cijelu istinu i da neću prećutati ništa od onoga što mi je poznato.” Svakako ispravnije, ali mnogo manje poetično.

Upravo je to izgovorila naša svjedokinja, čitajući sa prljave, plastificirane kartice. Predsjednik ju je zamolio da navede lične podatke – najbeskorisniju od svih formalnosti, s obzirom na to da su ti podaci već bili zapisani u najmanje šest ili sedam akata dosijea – i na kraju je dao riječ tužiocu.

„Hvala, predsjedniče”, reče Kastroni. „Gospodo, sjećate li se da ste već bili saslušani na ročištu prije nekoliko mjeseci... zapravo, prije otprilike godinu dana?”

Žena klimnu glavom.

„Trebalo bi da odgovorite sa 'da', zbog zapisnika.”

„Da.”

„Sjećate se, dobro. Sjećate li se šta ste tom prilikom rekli?”

Žena je šmrknula prije nego što je odgovorila. Djelovala je veoma nervozno.

„Manje-više, da.”

„U svakom slučaju, tada ste govorili istinu?”

„Da.”

„Predsjedniče, nemam više pitanja. Imamo iscrpan zapisnik sa prethodnog ročišta”

„A jest' se i pretrgao”, šapnu mi Konsuelo na uvo.

„U redu, onda branioci mogu da pristupe unakrsnom ispitivanju”, reče predsjednik.

Konsuelo ustade, popravi togu oko ramena, ponovo šireći onaj blagi miris ćilibara i sa osmijehom se obrati svjedokinji. Konsuelin osmijeh može da zavara. Njen dobroćudni izraz lica podsjeća na male, slatke glodare iz crtanih filmova. Međutim, pažljiviji posmatrač primijetiće i uznemirujući sjaj u njenim očima. Konsuelo je dobar advokat, osoba koja skoro da izaziva nelagodu svojom čestitošću, ali je prije svega neko s kim je bolje izbjegavati svađu.

„Dobar dan, gospodo, ja sam advokat Favija. Zajedno sa advokatom Gverijerijem branim gospodina Broncina.